

omvendt, hvis den var sat for høit, er det ganske vist, at det i ethvert Tilfælde blev det Meste, thi naar Ministeriet var bemyndiget til at afløse Monopolet f. Ex. for 10,000 Rbd., kunde det vanskeligt komme derfra for bedre Kjøb, om end Summen i og for sig var for høi. — Idet jeg nu aldeles skal henstille dette Lovforslag til det ærede Things Overveielse, og idet jeg ikke behøver at sige, at jeg ikke lægger nogen sær Vægt paa denne Sag, maa jeg dog bemærke, at Tallet 7,500 Rbd. er reent calculatorisk; jeg antager, at der selv efter den Tid er foretaget saadanne Forbedringer i Eiendommen, at dette Tal ingenlunde vil kunne lægges til Grund for Overeenskomsten efter § 2, og selv med Hensyn til § 1 vil Udbyttet af Monopolet noget være vøret; jeg betragter dette Tal 7,500 Rbd. som et Beviis paa, hvor afvigende Meningerne ere; jo mere den ærede sibste Taler paaviste, at Eieren ikke blot var bona fide, men ogsaa til en vis Grad i en vis Ret med Hensyn til sin Burdering, desmere Anledning er der til at opstille dette ved Siden af; at give Eieren, hvad han fordrer, vilde efter min Mening ikke kunne gaae an, thi Monopolet er ikke et sa stort Onde for Beboerne, at det afgiver tilstrækkelig Grund til at gjøre et saadant Offer, man faaer heller at finde sig i, at det bestaaer.

Ischerning: Saa ofte denne Slags Sager ere komne for, har jeg stadig tilraadet Thinget at blive færdig med dem, men jeg har ligesaa fast staaet paa, at vi ikke kunne erkjende det saakaldte reelle Privilegium, thi det vilde være at undervurdere hele vor statsretlige Tilværelse; Kongen var absolut Herster og Privilegiet ophørte med hans Liv, den nye Konge kunde lade det bestaae, hvis han fandt det for godt, og den lovgivende Magt siger, om det skal have Lov at bestaae længere end for Exempel Kongens Liv. Der er intet reelt Privilegium i dette Land, og den, som paaftaaer, at der er reelle Privilegier, han forringer Landets statsretlige Stilling. Vi maae vel haandhæve dette, thi deri ligger vor Magt til at accordere derom; denne reelle Eiendomsret eksisterer ikke, derfor er der ikke denne saakaldte fuldstændige Erstatning efter Burdering, men en Erstatning

efter Skjøn. Naar jeg nu er kommen til at stille Sagen saaledes, at jeg ønsker, at vi maae blive særdige med dette Privilegium, ikke agtende det for et reelt, men for det, det er, en Forhaabning, hvortil Vedkommende i en væsentlig Grad har knyttet sin Tilværelse, da ere vi efter min Mening paa det rette Standpunkt, vi kunne da spørge, hvilken Betydning det har for Landet at blive af med det hurtig, og blive af med det til en passende billig Preis, billig for Manden og billig for os, og saa siger jeg, at dette Privilegium er et af dem, der have mindst Betydning for Befolkningen og Staten. Dersom det var et Farveri, som gik ud paa at farve Silke, at farve Bomuld, og især naar der tillige var Trykkeri, saa havde det væsentlig at bethyde, men det er et Udfarveri, saaledes som der farves for Landboerne i Almindelighed, og de Apparater og Foranstaltninger, som høre dertil, gaae ikke videre, end at mange Gange en gammel Kone paa Landet kan farve ligesaagodt som vedkommende Farver. Udfarveriet indenfor de Grændser, hvorom der her er Spørgsmaal, er ikke nogen stor Kunst, men naar Udfarveriet skal drives i det Store til overordentlig lave Priser, naar det skal drives paa Fabrikker, som skulle kunne concurrere med andre, saa begynder det at faae en vis Betydning, men saalænge det ligger indenfor disse Grændser, har det ikke nogen stor Betydning. Dersom Møenboerne fandt sig maadelig betjente af den nuværende Farver, saa vilde enhver Landbo eller idetmindste de fleste af dem farve i deres Gryder, i deres egne Potter; det bliver et stort Spørgsmaal, men jeg antager, at det er temmelig let at besvare, hvorvidt man i 1862 kan forbyde nogenjomhelst Mand at tage paa Koft og Løn en Farvervend i 14 Dage, og derpaa farve med Thendets Hjælp — at arbejde med Thende er jo at arbejde med egne Hænder — det er jo en fri Haandteving, derved falder ogsaa dette Privilegium ned til en heel Deel mindre. Hidtil dags kunne Farverne kun nedsette sig i de nærmeste Byer, der skal altsaa fra Møen reises flere Mil for at faae Gjenstandene ind i et Farveri og faae Arbeidet udført, men dersom der i 1862 er nogen Udsigt til, at der er megen Brug for Farveri paa Møen, saa kan der jo nedsette